

Jahaj vsek občak in volja s poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za deli leta 40 K. Izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravitelstvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. — Telefon št. 220. —

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravitelstvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za vse kraje oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so pošlati proste. — Telefon št. 220. —

43. številka.

Maribor, dne 27. oktobra 1921

55. letnik.

Karl zopet na Madžarskem.

Po sedmih mescih se je ekscesar Karl zopet povrnil v Madžarsko in ker sedaj računa na boljši uspeh, je pripeljal tudi Cito s seboj. Dne 21. t. m. sta se pripeljala z zrakoplovom iz Švice v Sopronj in sedaj sta kot »kraljevsko Veličanstvo« v Pešti.

Karl torej sedi v Pešti, imenoval je že celo vrsto generalov, karlistična zarota pripravlja odločilni udarec, sosedne države so vznemirjene, zunanji politiki se povprašujejo, kako je to prišlo, kdo ga je podpiral in kaj naj se sedaj ukrene, nikdo pa ne prizna resnice, da je Karlov pohod sad nazadnjaške špekulacije, v katero so zapleteni vsi prvaki velesil in glavni kapitalistični izkoriščevalci cele Evrope.

Po svetovni vojni, v kateri se je Karl udeleževal kot eden glavnih zločincev nad človeštvom, je bilo pričakovati, da dobi Evropa drugo lice. Nacionalna revolucija se je družila z socialno, Rusija je bila prva in tudi v drugih državah je bilo pričakovati, da se v okvirju narodne samoodločbe razvije socialni napredek. To pa ni bilo po volji izkoriščevalcem antante, ki se prav nič ne razlikujejo od Karl-Wilhelmovih zločinskih vrste. Začeli so kopsati in cepiti narodne celote; da napravijo prepad med severom in jugom, da zajezijo socialni razvoj, da preprečijo osamosvojitve širokih delavnih mas, so se že od vsega početka bavili z namenom, postaviti na mestu nekdanje Avstrije novo nazadnjaško monarhijo, ki bo orožje v rokah antante, — zdaj proti severu, zdaj proti jugu. Zato ulogijo jim je bil vojni zločinec Karl najpripravnejši in zato ga tudi skrbno varujejo ter pošiljajo zdaj pa zdaj na ogled.

Karlistična mreža je razpletena po celi Evropi, glavni spletkarji so pa v visokih italijanskih in francoskih političnih krogih in na visokih mestih vseh drugih držav zakrknjeni nazadnjaki, ki pozdravljajo karlistične poskuse kot prospeh največjega ljudskega izkoriščevanja in nasilja. Tudi pri nas imamo dovolj političnih spekulativov, ki so se pririli do važnih mest v svoji dobrodovršeni šoli avstrijskega nasilja. Ti ljudje bi služili tudi vragu, samo da jim nese, da si lahko polnijo svoje žepce z ljudsko krvjo in ljudskimi žulji, danes likajo stare avstrijske medalje, gladijo čake in pripravljani bi bili, davprežejo narod tudi v suženjski jarem Karla ali kakakega drugega s krvjo oškropljenega zločincea.

Danes pri novem Karlovem puču se naš narod ne more zadovoljiti z —

nervoznim tekanjem in tuhtanjem raznih ministrov, temveč zahteva na vodilna mesta države ljudi, ki so vredni v polni meri narodnega zaupanja. Proč z nazadnjaštvom in korupcijo v lastni hiši, da postanemo močni in odločni za njeno obrambo. Pribičević, šef policajdemokracije, je izšel iz madžarske šole, Pašić nam je zaigral kos za kosom lepega jugoslovskega sveta, zato moramo danes, ko preti slovenskemu ter hrvatskemu življu velika nevarnost od evropske in Karlove reakcije, z vso odločnostjo zahtevati, da pride prava narodna vlada na krmilo države.

K zasedanju parlamenta.

Parlament je 20. t. m. započel svoje delovanje in sicer na prav poseben način, kakor so tudi nazori naših vladinovcev o parlamentu prav posebne vrste.

Policajdemokracija s Pribičevićem na čelu in Pašičevi radikali so sebe enostavno proglasili za državo, vse drugo pa, ki nosi tako težko državna bremena, — za protidržavni element. Vlada dela, kar hoče, parlament pa naj vse odobrava, — ker je po današnjih nazorih vlada država in vsaka opozicija proti vladi opozicija proti državi. Temu nasilno-nazadnjaškemu domnevanju odgovarja tudi slika iz prvega dne parlamentarnega zasedanja.

Prva seja je bila napovedana za 10. uro dopoldne, začela se je pa ob 1. uri popoldne. Ministri so se ves čas posvetovali, demokrati in radikali so tičali v svojih klubih, poslanci opozicije so pa hodili po skupščinskih dvorani, posedi po klopih ter z vso upravičenostjo dajali duška svoji ogorčenosti nad tem zavlačevanjem. Okrog ene ure so se začela odpirati vrata ministrskih sob. Prvi se je pokazal minister Pribičević, pozdravljen od demokratov, od opozicije pa sprejet z velikim hrupom. Začela se je kmalo nato volitev predsednika, oni so bili za to, da se izvoli častni, drugi pa, da se izvoli starostni predsednik, ki bi otvoril sejo ter izvedel volitve predsedstva.

V velikem kriku in trušču je prebital namestnik ministrskega predsednika Trifković vladni reskript, pop Mihaldžić je bil nekaj časa predsednik, četudi se je čulo iz trušča, da je sramota za vlado, ki ni znala niti najstarejšega člana parlamenta dotičiti in za drugi dan ob 10. uri dopoldne se je določila prihodnja seja.

S preprirom in ropotom se odpira naš parlament in v hrupu razdora se začne njegovo delo. Kralja ni, mi-

nistrskega predsednika Pašiča ni, finančnega ministra ni in mesto 419, se zbere samo blizu 300 narodnih poslancev. Vlada je izključila 50 komunistov, 60 hrvatskih zastopnikov ne prihaja v parlament, a vse to ni nikaka ovira za vlado, ki nadaljuje svoje delo proti narodni večini. V tej žalostni zbornici ki je razburkana vsled nasilja in nezakonitosti, ki so se na tem mestu dogajale, tudi vlada sama nima enotnih in složnih pristašev. Tu so radikali, tu so demokrati in tu so mu simani. Radikali in demokrati so se zvezali iz osebnih interesov in pa zato, ker so mislili, da bodo dovolj moči proti odporu hrvatske in slovenske narodne večine.

V tem vprašanju so se prevarili in danes uvideva vsak trezno misleč politik, da brez Slovencev in Hrvatov ne bo slo. V radikalni stranki je precej prevladnih mož, med njimi Protič in tako izhaja ravno iz vladne stranke želja po sporazumu, katerega so demokrati skušali z vso silo preprečiti. Demokrati dobro vedo, da kakor hitro pride do sporazumnega dela vsen tih plemen in kakor hitro se začne udeleževati tudi slovenska in hrvatska večina, za njih ne bode več mesta in da prihaja čas, ko bo javnost v njih zagledala glavne protivnike vsakega sporazuma. Zato sedaj na vso silo lihtijo, da bi potegnili radikale seboj ter v največji naglici nadaljevali delo centralizacije. Pri vseh prilikah na stopajo z največjo demagogijo proti slovenski in hrvatski večini, slikajo avtonomistični pokret kot protidržavno agitacijo in nekako sovražstvo do Srbov, samo da bi razvneli proti nam nekatero velesrbske politike. Pašiča, ki o slovenskih in hrvatskih težnjah nima dosti pojmov, ki je bil vedno velesrbijsanec, imajo kolikor toliko na svoji strani, nimajo pa drugih, ki se zbirajo krog Protiča ter spoznavajo, da po tej poti ne gre več naprej in da so demokratske špekulacije velika nesreča za državo. Med muslimani je pri zadnjem zborovanju zmagala avtonomistična struja in tako ni pričakovati, da bi od te strani demokrati ime li kako zaslombo.

Protič je sprejel kruševački mandat, izjavil, da položi prisego in tako je pričakovati, da se v najkrajšem času začne parlamentarni boj, ki bo do sedanja vladno skupino raztrgal na dva dela. Demokrati s svojim Pribičevićem, Kukovcem, Zerjavom in s svojimi podkupljenimi samostojneži se bodo oklenili najhujših srbskih separatistov, ki mislijo, da se naše državno in narodno vprašanje na ta način reši, če se Hrvati in Slovenci posrbijo,

Protičovo delo za sporazum, se bode pa razvijalo, ker bo razsodnost in poštenje moralo zmagati nad demokratsko sebično gonjo.

Protič sicer ne prihaja v parlament kot zastopnik cele opozicije, prihaja samo kot izkušen državnik, ki lahko presodi, če je res potrebno za državo, da se izvrši sporazum, ali pa če se lahko še naprej potiska Hrvata in Slovence ob steno. Protič lahko presodi, če tak sporazum res ogroža srbske zahteve v tej državi, ali jih pa podpira in o Protiču, ki je dovolj prevdaren in pošten, se lahko pričakuje, da bo z vso jasnostjo dokazal, da je pot sporazuma vseh treh plemen edina rešitev iz zmede in nerada, razkroja in propada, ki grozi po krivdi nasilne policajdemokracije in njenega centralizma naši državi.

Da nas bodo razumeli cenjeni čitatelji.

Demokratje in samostojni so se zatekli v svoji koritarski vladnoželjnosti do skrajnega sredstva nasilja: zabraniti hočejo vsaj začasno slovenskoštarskemu kmetu njegovo prijubljeno, slabo ter pravico ljubo glasilo „Slov. Gospodarja.“ Kako bodeta v oči vladne kroge resnica ter boj za kmetstvo pravo, sta nam dokazala mariborsko državno pravdnštvo in policija, ki sta nam zabranila zadnjega že na osmih straneh tiskanega „Gospodarja.“ Tudi sedaj, ko še mogoče ne bo odklenkalo tako hitro beograjski vladi, bo obveščal „Gospodar“ kmeta o protikmetjskih uredbah in korakih vladinovecev neustrašeno naprej, če tudi gubosta pod vladnim pritiskom zabranjevala policijski šef in državni pravdnik. Čitatelji pa naj bodo uverjeni, da so krivi demokratje in samostojni s svojim ovađustvom, da jim list zadnjt ni bil uročen.

Demokratje in samostojni se tako zelo bojijo razkrivanja svojega vladnega dela, da bodo podvzeli tudi najnasilnejše korake napram našemu časopisu, ki jim je najbolj skeleč trn v peti, proti katerega resnici se ne morejo braniti mirno zakonitim putem — ampak samo z nasiljem zabranitve širjenja one časopisne številke, ki jim očita brezmerno izžemanje ter izkoriščevanje ljudstva.

Ostudno hinavsko so se zatekli demokratsko samostojni vladni koritarji pod okrilje države in kričijo po naši kraljevini, da smo mi proti od nas zgrajeni državi, ako stopimo na prst ministrov Puclju, Kukovu in Pašiču, ki so povzročitelji vednega padanja na-

Zaklad na otoku.

Se spopadlega pravešel Paulus.

(Dalje.)

„Silver“, mu je odgovoril tovariš, in opazil sem, da ni bil samo rdč v Rea, ampak da je bil njegov glas hravav, kakor krokarjev in da se mu je izročel kakor napeta vrva. „Silver“, mu je pravil, „star si in pošten si, ali vsaj za takega veljaš, in pogumen si tudi — ali pa se čisto motim v ebi? In hočeš mi dopovedati, da se boš tudi ti dal zvabiti od teh lopovov? Ti že ne! In kakor gotovo mene Bog vidi, jaz rajši izgubim svojo roko! Da bi jaz pozabil svojo dolžnost —“

Čuden, neznan glas ga je praxil —

Našel sem enega, ki je bil še pošten — In sedaj je sem čul drugega.

Daleč tam zunaj v močvirju nekje je zadonel nevoljen glas, drug začel je niti mu je odgovoril.

In koj nato sem čul strašen, dolgozategnjen krik —

Stene „Daljnogleda“ so ga odbijale, late močvirnih ptičev so hipoma sletale kvišku in zatemiile nebo.

Dolgo je še zvenel obupni krik — smrti v mojih ušesih, ko je že tihota spet zavladala po močvirju in ni bilo druga čuti kot plahutanje ptičev, ki so sedali nazaj na drevje, in bonenaje valov ob daljne pečine —

Tom je planil po koncu kot konj, če ga zadene bič. Silver ni trčal z očesom. Nepremično je stal na svoem mestu, lahko naslonjen na bergo, se je gledal tovariša, kakor kača, ki je vsak hip pripravljena, da zadrtrupeni zob svoji žrtvi.

„John —!“ je vzkliknil Tom ter siegnil roko proti njemu.

„Roke kvišku!“ je zaklicel Silver in skočil par korakov nazaj, vkljub svoji bergli gibčno in varno kakor zurnjen telovadeč.

„Roke kvišku tudi ti! — Si bo vest imaš, pa se me bojiš! — Ampak v imenu božjem, povej mi, kaj je to bilo —?“

„To —?“ je ponavljal Silver in se smejal, pa previdneje, kot po navadi. Oči so mu bile čiste majhne v veukem, zabuhlem licu, pa žarele so mu kakor živo oglje. „To —? O —, mislim, to je bil Allan.“

Ubogi Tom je vzplamljel.

„Allan —?“ je kriknil, „Bog mu daj večni mir, zvestemu mornarju! — Ti pa, John Silver, ti si bil dolgo moj prijatelj in tovariš, odslej pa nisi več. In če umrjem kakor pes, zvest bodem ostal svoji dolžnosti! Ubil si Allana, kaj ne? — Ubij še mene, ako me moreš! Zaničujem te!“

In pridni, pogumni Tom mu je obrnil hrbet in stopil proti obrežju.

Pa ni mu bilo usojeno, da bi bil daleč prišel —

John je kriknil, pograbil berglo izpod pazduhe in z vso silo zagnal to čudno sulico po zraku. Zadel je Toma na hrbtnico pod zatilnikom.

Ubogi Tom je zakrillil z rokami po zraku, hlastnil po sapi in padel.

Ali je bil mrtev, ali samo omamljen, kdo ve? Verjetno je bilo, da mu je silni sunek bergle zlomil hrbtnico.

Pa ni imel časa, da bi prišel z zavesti —

Gibčno kakor opica, brez bergle, in na eni sami nogi je bil Silver v hipu nad njim in dvakrat mu je zabodel svoj nož do ročaja v prsi. Tja v svoje skrivališče sem čul njegovo glasno dihanje, ko je zavihtel nož.

Ne vem, kaj se pravi, onesvestiti

se, le to vem, da mi je v tistem trenutku ves svet zaplaval pred očmi v meglenem vrtilcu, Silver in ptičji „Daljnogled“ so plesali krog mene — zvonilo mi je v ušesih in divji glasovi so iz neznane daljave vpili name.

Ko sem se spet zavedel, je krvoločna pošast stala na svoji eni nogi, z berglo pod pazduho in s klobukom na glavi. Na trati je ležal Tom. Silver si je s šopom trave brisal krvavi nož in se ni prav nič zmenil za mrtvo truplo. Vse drugo je bilo neizpremenjeno, solnce je brezsrčno sijalo na kadeče se močvirje in na skalnate vebove in težko sem verjel, da se je agodil umor, da je bilo tranufek prej kruto končano ubogo človeško življenje pred mojimi očmi.

John pa je segel v žep, potegnul piščalko in nekaterekrat zažvižgal — anjo, da je oglušujoče donelo skozi vroči zrak.

Nisem sicer vedel, kaj pomenijo njegovi žvižgi, pa nov strah se mi je zbudil — Njegovi tovariši bodo prišli — Našli bi me — Dva poštenjaka so že umorili, za Tomom in Allanom bi utegnul priti tudi jaz — na vrsto.

Dalje prihodnja